

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY TRIẾT HỌC TRONG THỜI KỲ CHUYỂN ĐỔI SỐ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Phan Văn Thành, Nguyễn Thị Vân
Đại học y dược Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích yêu cầu và vai trò của chuyển đổi số trong đổi mới phương pháp giảng dạy triết học ở Việt Nam hiện nay. Trên cơ sở đánh giá những ưu điểm, kết quả đạt được cũng như các hạn chế, tồn tại trong quá trình triển khai đổi mới, bài viết làm rõ tác động của chuyển đổi số đối với nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học và kiểm tra, đánh giá môn triết học. Từ đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục đổi mới phương pháp giảng dạy triết học theo hướng phát huy tư duy phân biện, gắn lý luận với thực tiễn và nâng cao chất lượng giáo dục lý luận trong bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập hiện nay.

Từ khóa: Đổi mới phương pháp; giảng dạy triết học; thời kỳ chuyển đổi số.

INNOVATING PHILOSOPHY TEACHING METHODS IN THE CURRENT DIGITAL TRANSFORMATION PERIOD IN VIETNAM

Abstract: The article focuses on analyzing the requirements and role of digital transformation in innovating philosophy teaching methods in Vietnam today. On the basis of evaluating the advantages, achievements as well as limitations and existing in the process of implementing innovation, the article clarifies the impact of digital transformation on the content, methods and forms of teaching organization and testing and evaluation of philosophy subjects. From there, the article proposes a number of solutions to continue to innovate philosophy teaching methods in the direction of promoting critical thinking, linking theory with practice and improving the quality of theoretical education in the context of digital transformation and integration today.

Keywords: Innovate methods; teaching philosophy; Digital transformation period.

Nhận bài: 07/03/2026

Phản biện: 08/04/2026

Duyệt đăng: 12/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 và quá trình chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, giáo dục và đào tạo ở Việt Nam đứng trước yêu cầu cấp thiết phải đổi mới căn bản, toàn diện, trong đó đổi mới phương pháp giảng dạy giữ vai trò then chốt. Là một môn khoa học lý luận nền tảng, triết học có vai trò quan trọng trong việc hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học, năng lực tư duy phân biện và bản lĩnh chính trị cho người học. Tuy nhiên, thực tiễn giảng dạy triết học hiện nay cho thấy phương pháp truyền thụ còn nặng về thuyết giảng, ít gắn với thực tiễn, chưa phát huy đầy đủ tính chủ động, sáng tạo của người học, đặc biệt chưa theo kịp yêu cầu của môi trường giáo dục số. Chuyển đổi số trong giáo dục không chỉ là việc ứng dụng công nghệ thông tin hay sử dụng các nền tảng học tập trực tuyến, mà còn đòi hỏi sự thay đổi căn bản trong tư duy sư phạm, cách tiếp cận nội dung, phương pháp tổ chức dạy học và đánh giá kết quả học tập. Đối với môn triết học, việc đổi mới phương pháp giảng dạy trong bối cảnh chuyển đổi số đặt ra những vấn đề vừa mang tính lý luận, vừa mang tính thực tiễn, như làm thế nào để kết hợp hiệu quả giữa giá trị cốt lõi của tri thức triết học với các phương thức dạy học hiện đại; làm thế nào để công nghệ số trở thành

công cụ hỗ trợ tư duy, chứ không làm giảm chiều sâu học thuật của môn học. Chính vì vậy, việc nghiên cứu đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay có ý nghĩa thiết thực, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy, đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực có tư duy độc lập, sáng tạo và thích ứng với sự phát triển nhanh chóng của xã hội hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vai trò của chuyển đổi số trong đổi mới phương pháp giảng dạy triết học

Trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra sâu rộng trong lĩnh vực giáo dục, chuyển đổi số giữ vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc đổi mới phương pháp giảng dạy triết học - một môn khoa học lý luận có tính trừu tượng cao, đòi hỏi năng lực tư duy logic, phân biện và khả năng vận dụng vào thực tiễn. Chuyển đổi số góp phần làm thay đổi căn bản cách tiếp cận tri thức triết học theo hướng mở, linh hoạt và lấy người học làm trung tâm. Thông qua các nền tảng học tập trực tuyến, hệ thống quản lý học tập (LMS), thư viện số và kho học liệu mở, người học có điều kiện tiếp cận đa dạng nguồn tài liệu triết học kinh điển và hiện đại, từ đó chủ động hơn trong việc nghiên cứu, trao đổi và đào sâu các vấn đề lý luận thay vì chỉ tiếp thu thụ động qua bài giảng truyền thống.

Chuyên đổi số tạo điều kiện thuận lợi để đổi mới phương pháp giảng dạy triết học theo hướng tăng cường tính tương tác và đối thoại. Các công cụ số như lớp học trực tuyến, diễn đàn học thuật, bảng thảo luận điện tử, phần mềm khảo sát và phản hồi tức thời giúp giảng viên tổ chức các hoạt động trao đổi, tranh luận triết học một cách sinh động và hiệu quả hơn. Điều này đặc biệt phù hợp với đặc trưng của triết học, bởi tri thức triết học không chỉ được truyền đạt một chiều mà cần được hình thành và phát triển thông qua quá trình đối thoại, phản biện và tự phản biện. Nhờ chuyển đổi số, không gian và thời gian học tập được mở rộng, tạo điều kiện cho người học tham gia thảo luận mọi lúc, mọi nơi, qua đó nâng cao chất lượng tư duy triết học.

Chuyển đổi số góp phần hỗ trợ đổi mới hình thức và phương pháp tổ chức dạy học triết học gắn với thực tiễn. Việc ứng dụng các phương tiện đa phương tiện như video, đồ họa, sơ đồ tư duy, mô phỏng tình huống và các học liệu số hóa giúp những khái niệm, phạm trù triết học vốn trừu tượng trở nên trực quan, dễ tiếp cận hơn. Đồng thời, giảng viên có thể thiết kế các tình huống học tập gắn với các vấn đề thời sự của đời sống xã hội, khoa học và công nghệ và chuyển đổi số, từ đó giúp người học vận dụng tri thức triết học vào phân tích, lý giải thực tiễn, nâng cao ý nghĩa và giá trị ứng dụng của môn học.

Chuyển đổi số tạo cơ sở để đổi mới phương pháp đánh giá kết quả học tập môn triết học theo hướng toàn diện và liên tục. Thay vì chỉ dựa vào các hình thức kiểm tra, thi cử truyền thống, các công cụ số cho phép giảng viên theo dõi quá trình học tập của người học thông qua bài tập trực tuyến, thảo luận nhóm, dự án học tập, nhật ký học tập điện tử và các sản phẩm học thuật số. Điều này không chỉ giúp đánh giá đúng hơn năng lực tư duy, khả năng lập luận và vận dụng tri thức triết học của người học, mà còn khuyến khích họ học tập một cách chủ động, sáng tạo và có trách nhiệm hơn.

Chuyển đổi số góp phần nâng cao vai trò và năng lực của đội ngũ giảng viên triết học trong đổi mới phương pháp giảng dạy. Trong môi trường giáo dục số, giảng viên không chỉ là người truyền đạt tri thức mà còn là người tổ chức, hướng dẫn và định hướng hoạt động học tập. Quá trình này đòi hỏi giảng viên triết học phải không ngừng cập nhật kiến thức, đổi mới tư duy sư phạm và nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ số. Chính sự thay đổi này sẽ tạo động lực quan trọng để đổi

mới phương pháp giảng dạy triết học một cách bền vững và hiệu quả.

Như vậy, chuyển đổi số giữ vai trò then chốt trong việc đổi mới phương pháp giảng dạy triết học hiện nay. Không chỉ là công cụ hỗ trợ kỹ thuật, chuyển đổi số còn thúc đẩy sự thay đổi toàn diện về tư duy dạy học, phương pháp tổ chức giảng dạy và đánh giá, qua đó góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy triết học, đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực có tư duy khoa học, phản biện và khả năng thích ứng trong xã hội số.

2.2. Thực trạng phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay

Về những kết quả đạt được

Trong thời kỳ chuyển đổi số, việc đổi mới phương pháp giảng dạy triết học ở Việt Nam đã đạt được nhiều kết quả tích cực, góp phần từng bước nâng cao chất lượng giáo dục lý luận trong các cơ sở giáo dục đại học và đào tạo lý luận chính trị. Điều dễ nhận thấy là sự thay đổi rõ rệt trong cách thức tổ chức dạy và học môn triết học. Việc ứng dụng các nền tảng học tập trực tuyến, hệ thống quản lý học tập (LMS), lớp học ảo và học liệu số đã giúp quá trình giảng dạy trở nên linh hoạt hơn, không còn phụ thuộc hoàn toàn vào không gian lớp học truyền thống. Nhờ đó, hoạt động giảng dạy được duy trì ổn định ngay cả trong những điều kiện đặc biệt, đồng thời mở rộng cơ hội tiếp cận tri thức triết học cho người học.

Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong bối cảnh chuyển đổi số đã góp phần nâng cao tính chủ động, tích cực của người học. Thay vì tiếp thu kiến thức một chiều, người học được tham gia vào các hoạt động thảo luận trực tuyến, trao đổi học thuật, làm việc nhóm và thực hiện các nhiệm vụ học tập trên môi trường số. Qua đó, năng lực tư duy phản biện, khả năng lập luận logic và kỹ năng trình bày quan điểm cá nhân của người học được cải thiện rõ rệt, phù hợp với mục tiêu đào tạo của môn triết học.

Kết quả quan trọng của quá trình đổi mới phương pháp giảng dạy triết học là sự đa dạng hóa hình thức và phương pháp giảng dạy. Các bài giảng triết học được số hóa, kết hợp với video minh họa, sơ đồ tư duy, infographic và các tình huống thực tiễn đã giúp nội dung học tập trở nên sinh động, dễ hiểu hơn. Điều này góp phần khắc phục tình trạng khô khan, nặng nề về lý thuyết, đồng thời nâng cao hứng thú và động cơ học tập của người học đối với môn triết học.

Việc đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số đã tạo điều kiện gắn kết chặt chẽ hơn giữa lý luận và thực tiễn. Thông qua việc khai thác các vấn đề thời sự, hiện tượng xã hội và những thách thức do chuyển đổi số đặt ra, người học có cơ hội vận dụng tri thức triết học vào phân tích và lý giải các vấn đề của đời sống hiện đại. Kết quả này góp phần nâng cao ý nghĩa thực tiễn của môn học, giúp triết học không chỉ là tri thức hàn lâm mà còn là công cụ tư duy khoa học phục vụ nhận thức và hành động.

Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong bối cảnh chuyển đổi số đã thúc đẩy sự thay đổi tích cực về vai trò và năng lực của đội ngũ giảng viên. Giảng viên ngày càng chủ động đổi mới tư duy sư phạm, nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ số và chú trọng hơn đến việc tổ chức, hướng dẫn hoạt động học tập của người học. Những kết quả đạt được cho thấy đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số đang đi đúng hướng, tạo nền tảng quan trọng để tiếp tục nâng cao chất lượng giáo dục lý luận ở Việt Nam hiện nay.

Về những hạn chế, tồn tại

Bên cạnh những kết quả tích cực đạt được, quá trình đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay vẫn còn bộc lộ không ít hạn chế và tồn tại, cả về nhận thức, điều kiện thực hiện và hiệu quả thực tiễn.

Thứ nhất, một hạn chế đáng chú ý là sự chưa đồng đều trong nhận thức và năng lực chuyển đổi số của đội ngũ giảng viên. Ở một số cơ sở đào tạo, giảng viên còn lúng túng trong việc lựa chọn và vận dụng các công cụ số vào giảng dạy triết học, chủ yếu mới dừng lại ở việc số hóa bài giảng truyền thống, chưa thực sự đổi mới phương pháp theo hướng phát huy tư duy phản biện và tính chủ động của người học. Điều này dẫn đến tình trạng “đổi mới hình thức nhưng chưa đổi mới thực chất”.

Thứ hai, hạn chế về hạ tầng kỹ thuật và điều kiện bảo đảm cho chuyển đổi số vẫn là rào cản lớn. Sự chênh lệch về cơ sở vật chất, đường truyền internet, thiết bị học tập giữa các cơ sở đào tạo, đặc biệt giữa khu vực đô thị và vùng sâu, vùng xa, ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng dạy và học triết học trên môi trường số. Nhiều sinh viên chưa có điều kiện tiếp cận đầy đủ các thiết bị công nghệ, dẫn đến việc tham gia học tập trực tuyến còn mang tính hình thức, thiếu hiệu quả.

Thứ ba, việc đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số còn gặp khó khăn trong việc bảo đảm chiều sâu học thuật. Do

đặc thù của môn triết học là có tính trừu tượng cao, nếu lạm dụng công nghệ hoặc quá chú trọng đến yếu tố trình chiếu, hình ảnh, có thể làm giảm tính hệ thống, logic và chiều sâu lý luận của nội dung giảng dạy. Trong một số trường hợp, người học có xu hướng tiếp cận kiến thức một cách rời rạc, thiếu khả năng khái quát và tư duy lý luận sâu sắc.

Thứ tư, công tác kiểm tra, đánh giá trong môi trường số đối với môn triết học còn nhiều bất cập. Việc kiểm soát tính trung thực trong làm bài, đánh giá đúng năng lực tư duy và lập luận của người học gặp nhiều khó khăn, nhất là trong các hình thức kiểm tra trực tuyến. Điều này đặt ra thách thức lớn đối với việc bảo đảm chất lượng và tính công bằng trong đánh giá kết quả học tập.

Những hạn chế, tồn tại trên cho thấy đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số là một quá trình phức tạp, đòi hỏi sự đầu tư đồng bộ về tư duy, nguồn lực và cơ chế chính sách để đạt được hiệu quả thực chất và bền vững.

2.3. Giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay

Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng giáo dục lý luận, đáp ứng mục tiêu đào tạo con người phát triển toàn diện, có tư duy khoa học, năng lực phản biện và khả năng thích ứng với xã hội số. Để quá trình đổi mới này đạt hiệu quả thực chất và bền vững, cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp trên cả phương diện tư duy, thể chế, đội ngũ, nội dung và phương pháp tổ chức dạy học.

Một là, giải pháp có ý nghĩa nền tảng là tiếp tục đổi mới tư duy về giảng dạy triết học trong bối cảnh chuyển đổi số. Cần nhận thức rõ rằng chuyển đổi số không chỉ là việc ứng dụng công nghệ thông tin hay tổ chức dạy học trực tuyến, mà là sự thay đổi toàn diện cách tiếp cận môn học, phương pháp sư phạm và vai trò của các chủ thể trong quá trình dạy học. Triết học phải được giảng dạy theo hướng phát huy tư duy độc lập, tư duy phản biện và khả năng vận dụng lý luận vào thực tiễn, trong đó công nghệ số đóng vai trò là công cụ hỗ trợ, chứ không thay thế giá trị học thuật và chiều sâu lý luận của môn học.

Hai là, cần chú trọng nâng cao năng lực chuyển đổi số cho đội ngũ giảng viên triết học. Giảng viên là nhân tố quyết định chất lượng đổi mới phương pháp giảng dạy. Do đó, cần tăng cường bồi dưỡng, tập huấn về kỹ năng ứng dụng công nghệ số, thiết kế bài giảng số, tổ chức lớp học trực tuyến và đánh

giáo học tập trong môi trường số. Đồng thời, cần khuyến khích giảng viên đổi mới tư duy sư phạm, chuyển từ vai trò “truyền thụ tri thức” sang vai trò “tổ chức, định hướng và dẫn dắt hoạt động học tập”, tạo điều kiện để người học chủ động khám phá, thảo luận và tranh luận các vấn đề triết học.

Ba là, đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy triết học theo hướng gắn lý luận với thực tiễn của xã hội số. Nội dung giảng dạy cần được cập nhật, bổ sung các vấn đề mới nảy sinh trong bối cảnh chuyển đổi số, như tác động của công nghệ đối với con người, đạo đức trong không gian mạng, trí tuệ nhân tạo, kinh tế số, xã hội số,... Trên cơ sở đó, giảng viên có thể vận dụng các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo vấn đề, dạy học tình huống, thảo luận nhóm, tranh biện học thuật và học tập dựa trên dự án. Những phương pháp này giúp người học vận dụng tri thức triết học để phân tích, lý giải các vấn đề thực tiễn, qua đó nâng cao ý nghĩa và giá trị ứng dụng của môn học.

Bốn là, cần đẩy mạnh xây dựng và khai thác hiệu quả hệ thống học liệu số phục vụ giảng dạy triết học. Việc số hóa giáo trình, tài liệu tham khảo, bài giảng, câu hỏi thảo luận, ngân hàng đề kiểm tra và các nguồn tư liệu học thuật giúp người học dễ dàng tiếp cận tri thức một cách linh hoạt và đa chiều. Bên cạnh đó, cần khuyến khích phát triển các học liệu mở, diễn đàn học thuật trực tuyến và cộng đồng học tập số để mở rộng không gian trao đổi học thuật, tạo môi trường học tập liên tục và suốt đời cho người học.

Năm là, đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá kết quả học tập môn triết học trong môi trường số là một giải pháp quan trọng. Cần chuyển mạnh từ đánh giá nặng về ghi nhớ kiến thức sang đánh giá năng lực tư duy, khả năng lập luận và vận dụng tri thức của người học. Việc kết hợp đa dạng các hình thức đánh giá như bài luận, thảo luận trực tuyến, dự án học tập, thuyết trình và nhật ký học tập điện tử sẽ giúp phản ánh toàn diện hơn quá

trình và kết quả học tập. Đồng thời, cần xây dựng cơ chế và công cụ phù hợp để bảo đảm tính trung thực, khách quan và công bằng trong đánh giá.

Sáu là, cần tăng cường đầu tư cơ sở hạ tầng và điều kiện bảo đảm cho chuyển đổi số trong giảng dạy triết học. Nhà nước và các cơ sở đào tạo cần quan tâm đầu tư đồng bộ hệ thống công nghệ thông tin, đường truyền internet, phần mềm dạy học và thiết bị học tập, đặc biệt ở những cơ sở còn gặp nhiều khó khăn. Việc bảo đảm điều kiện học tập số đầy đủ và ổn định là tiền đề quan trọng để các giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy được triển khai hiệu quả.

Bảy là, cần có cơ chế khuyến khích, đánh giá và tổng kết thực tiễn đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số. Thông qua việc tổng kết mô hình hay, cách làm hiệu quả, kịp thời điều chỉnh những bất cập, quá trình đổi mới sẽ ngày càng hoàn thiện và phù hợp hơn với thực tiễn giáo dục Việt Nam.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học trong thời kỳ chuyển đổi số ở Việt Nam hiện nay là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng giáo dục lý luận, đáp ứng đòi hỏi của sự phát triển xã hội và hội nhập quốc tế. Thực tiễn cho thấy, việc ứng dụng công nghệ số đã góp phần làm thay đổi cách thức tổ chức dạy học, phát huy tính chủ động, sáng tạo và năng lực tư duy phản biện của người học, đồng thời nâng cao vai trò của giảng viên trong môi trường giáo dục hiện đại. Tuy nhiên, quá trình đổi mới này vẫn còn những hạn chế, đòi hỏi sự hoàn thiện đồng bộ về tư duy, chính sách, đội ngũ và điều kiện bảo đảm. Trong thời gian tới, việc tiếp tục đẩy mạnh chuyển đổi số gắn với đổi mới phương pháp giảng dạy triết học cần được triển khai một cách toàn diện, chú trọng chiều sâu học thuật và giá trị thực tiễn của môn học. Đây là cơ sở quan trọng để nâng cao hiệu quả giáo dục triết học, góp phần đào tạo nguồn nhân lực có tư duy khoa học, bản lĩnh và khả năng thích ứng trong xã hội số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Nguyễn Văn Cư (2021), “Đổi mới phương pháp dạy và học môn triết học Mác-Lênin ở trường Đại học Hòa Bình”, *Tạp chí Khoa học và Công nghệ, Trường Đại học Hòa Bình*, 1(9/2021):52-57.

Điền Văn Dần (2023), “Chuyển đổi số trong giảng dạy môn lý luận chính trị ở các cơ sở giáo dục đại học hiện nay”, *Tạp chí Quản lý Nhà nước điện tử*, ngày 24/10/2023.

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2016), *Nghiên cứu và giảng dạy Lý luận chính trị trong xu thế toàn cầu hóa*, Nxb. *Lý luận chính trị*, Hà Nội.